

ประสิทธิผลของการใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล
The Effectiveness of Breastfeeding Videos for Self-directed Learning
Among Nursing Students

อารียา เตชะไมตรีจิตต์*

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Areeya Techamaitrechit*

Faculty of Nursing, Suan Dusit University

Received: July 15, 2024

Revised: October 27, 2024

Accepted: October 29, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยตนเองทางสื่อวีดิทัศน์นมแม่ 2) ศึกษาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาภายหลังการศึกษาด้วยตนเองผ่านวีดิทัศน์นมแม่ 3) ศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานมแม่: โภชนาการแห่งมวลมนุษยชาติ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 63 คน กลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบการศึกษาด้วยตนเองผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศออนไลน์ของมหาวิทยาลัยโดยใช้ชุดสื่อวีดิทัศน์นมแม่ เป็นวิธีการสอนที่ใช้วีดิทัศน์ 10 เรื่อง เอกสารประกอบและการทดสอบความรู้ภายหลังการศึกษาแต่ละวีดิทัศน์ ผลการศึกษาวเคราะห์ด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test dependent พบว่า 1) ความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลก่อนเรียนมีระดับมากและความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลหลังการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) ผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาหลังเรียนอยู่ในระดับมากที่สุดและ 3) ความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์นมแม่มีระดับมากที่สุด นักศึกษามีข้อคิดเห็นว่าชอบการสอนนี้จากสื่อวีดิทัศน์มีความน่าสนใจ มีความยาวเหมาะสม วิธีการสอนนี้ทำให้สามารถวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จัดเวลาเรียนเองได้ ศึกษาซ้ำด้วยตนเองได้ ประเมินตนเองได้จากการตอบคำถามภายหลังดูสื่อวีดิทัศน์แต่ละหน่วย

คำสำคัญ: ความพร้อมในการนำตนเอง ผลการเรียนรู้ ความพึงพอใจ สื่อวีดิทัศน์ นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This study was one group quasi-experiment research (pretest-posttest design). The objectives of the study were to 1) examine self-directed learning readiness before and after self-learning by breastfeeding videos learning activities 2) examine learning outcome of nursing students after self-learning

*อารียา เตชะไมตรีจิตต์ (Corresponding Author)

e-mail: areeya_tec@dusit.ac.th

by breastfeeding videos and 3) assess nursing students' satisfaction toward breastfeeding videos. The samples were the 63 second year nursing students who attended Breastmilk Nutrients for the Mankind course in 2023 academic year of Faculty of Nursing, Suan Dusit University. For learning activities, the sample group was given 10 breastfeeding videos, handouts and quizzes after finishing each video via Work-Based Blended Learning and Technological Scaffolding System of the university. Data were analyzed by using mean, S.D. and dependent t-test. The results revealed that 1) after engagement of learning activities, self-directed learning of nursing students was higher than before learning at the statistical significance level of 0.01. 2) Learning outcomes and 3) satisfaction towards breastfeeding videos after learning activities were at the highest level. Students were appreciated of this learning activities because of its interestingness and appropriated videos length. Moreover, they could plan their learning program, schedule their own attendance and re-watching videos and could do assessment by themselves.

Keyword: Self-directed Learning Readiness, Learning Outcomes, Satisfaction, Videos, Nursing Students

บทนำ

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาแบบผู้ใหญ่ มีเป้าหมายที่มุ่งพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนตลอดชีวิต การเรียนรู้สำหรับนักศึกษาพยาบาลต้องการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับสูงโดยที่นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะหลายด้าน ปัจจัยด้านความพร้อมในการนำตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่นักศึกษาพยาบาลควรมีในระดับสูง ควรพัฒนาให้มีเพิ่มขึ้นในตัวนักศึกษาเนื่องจากองค์ประกอบของความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล ด้านความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเองและด้านคุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาการพยาบาลมารดา-ทารกและการผดุงครรภ์ (ไพรินทร์ สุคนธ์ตระกูล และคณะ, 2562) การจัดการศึกษาควรเลือกวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและเครื่องมือที่ให้ผลดี วิธีการให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากการใช้สื่อวีดิทัศน์เป็นวิธีที่น่าสนใจเนื่องจากส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ มีทักษะปฏิบัติและความพึงพอใจ (ศิวัพร อึ้งวัฒนา และคณะ, 2565) การเรียนการสอนในรายวิชา นมแม่ โภชนาการแห่งมวลมนุษย สำหรับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 เป็นรายวิชาใหม่ในปีการศึกษา 2566 มีการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองโดยการใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่ 10 เรื่อง จัดการเรียนการสอนในลักษณะมีข้อตกลงที่กำหนดไว้และมอบหมายให้นักศึกษาวางแผนศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อวีดิทัศน์และสามารถศึกษาความรู้เพิ่มเติมได้จากเนื้อหาขยายความบทของวีดิทัศน์นั้นรวมถึงแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ได้ และมีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังการศึกษาด้วยตนเอง เป็นวิธีการที่เรื่อนำมาใช้ซึ่งผู้สอนคำนึงถึงปัจจัยที่ช่วยนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยตนเองได้สำเร็จ มีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีมีหลายประการ นักศึกษาพยาบาลจึงควรมีความพร้อมในการนำตนเองในการเรียนรู้ ซึ่งพบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับสูงจะมีความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเองอยู่ในระดับสูงด้วย (บุศรินทร์ ผัดว้าง และสุภาภรณ์ อุดมลักษณ์, 2556) จึงคาดว่าวิธีการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่นี้ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จะสามารถใช้ศักยภาพการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนรู้ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศออนไลน์ (Work-Based Blended Learning and Technological Scaffolding System) ของมหาวิทยาลัยได้ แต่เนื่องจากยังไม่มีมีการประเมินความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีนี้และผู้สอนมีการนำสื่อวีดิทัศน์นมแม่มาใช้ในการเรียนการสอนเป็นครั้งแรก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความ

พร้อมของนักศึกษาในการนำตนเองทั้งก่อนและหลังกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษาผลการเรียนรู้ตามมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาระดับปริญญา ภายหลังจากนักศึกษาได้ศึกษาสื่อวีดิทัศน์นมแม่ด้วยความรับผิดชอบของตนเอง และศึกษาความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์นมแม่เนื่องจากความพึงพอใจต่อสื่อเป็นปัจจัยด้านแรงจูงใจที่ทำให้เกิด ความสนใจอยากเรียนรู้มากขึ้น ผลการวิจัยจะมีประโยชน์ต่อการเลือกใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมที่จะช่วยให้นักศึกษา เกิดการพัฒนาด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นการพัฒนาคุณลักษณะของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการศึกษาผลการเรียนรู้และความพึงพอใจจากการใช้สื่อวีดิทัศน์จะช่วยในการวางแผนการสอนในครั้งต่อไปให้ เหมาะสมมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยตนเองทางสื่อวีดิทัศน์นมแม่
2. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาภายหลังการศึกษาดูด้วยตนเองผ่านวีดิทัศน์นมแม่
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักศึกษาที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์

นมแม่

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) เป็น กระบวนการในการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ที่คิดริเริ่มด้วยตนเองวิเคราะห์วินิจฉัยความต้องการในการเรียนของตนเอง ตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ แสวงหาสื่อการเรียน ติดต่อกับบุคคลอื่น เพื่อเป็นแหล่งความรู้ เลือกวิธีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจนนำไปสู่ความสำเร็จและมีการตรวจสอบ ประเมิน ผลสัมฤทธิ์ความสำเร็จในการเรียนของตนเองได้โดยอาจมีผู้อื่นช่วยเหลือหรือไม่ก็ได้ (Knowles, 1975) ด้วยนักศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 ในสถานการณ์ที่เคยผ่านการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในช่วงโควิด-19 มาแล้ว นักศึกษาพยาบาล ชั้นปี 2 มีอายุบรรลุนิติภาวะแล้ว จึงมีความสามารถเรียนรู้ในการนำตนเอง ประกอบกับในยุคดิจิทัลที่นักศึกษาทุกคน สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีเครื่องมือ อุปกรณ์สำหรับการดูสื่อออนไลน์ทุกคน จึงมีความเป็นไปได้มากขึ้น ในการใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่ไม่จำเป็นต้องอยู่ในชั้นเรียน สามารถเรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ได้ทุกที่ ทุกเวลา ผู้เรียนสามารถวางแผนจัดการเรียนรู้ได้เองภายใต้ข้อตกลงของการเรียนที่กำหนดไว้ การเรียนรู้โดยการนำ ตนเองมี 2 มิติ (Candy, 1991) ได้แก่ 1) มิติกระบวนการจัดการเรียนการสอน (Process) เป็นวิธีการให้ผู้เรียนพัฒนา ตนเองไปสู่การเป็นผู้เรียนแบบนำตนเอง ซึ่งวิธีการเรียนการสอนโดยใช้การนำตนเองเป็นมิติกระบวนการช่วยให้ผู้เรียนมี ความสามารถมีความสามารถในการเรียนรู้แบบขึ้นนำตนเองเพิ่มสูงขึ้น (เกียรติจักร กุศล และทัศนศรี เสมียนเพชร, 2558) และ 2) มิติของผลลัพธ์ (Product) เป็นลักษณะของผู้เรียนที่เรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม มีความรับผิดชอบต่อการเรียนตามกระบวนการด้วยตนเอง ใส่ใจในการเรียนรู้ มีแรงจูงใจใฝ่รู้ มีความพยายามเรียนรู้ใน สิ่งที่ตนเองสนใจองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยตนเอง กรอบแนวคิดการนำตนเองในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ บรอดเบคท์และไฮม์สตรา (Brockett, R.G., & Hiemstra, R., 1991) ได้เสนอองค์ประกอบ 4 ด้านคือ 1) ความรับผิดชอบในตัวบุคคล 2) ผู้เรียนที่มีลักษณะขึ้นนำตนเอง 3) การเรียนรู้โดยการขึ้นนำตนเอง และ 4) ปัจจัยแวดล้อมทางสังคม

ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อแผนการเรียนของ ตนเอง ผู้เรียนจะวางแผนและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกแหล่งข้อมูลและประเมินผลด้วยตนเอง โดยจะมีผู้ช่วย เหลือหรือไม่ก็ได้ การเรียนรู้ด้วยตนเองมีองค์ประกอบตาม โมเดล PPC (The Person Process Context Model) มี 3 ประการ (Hiemstra & Brockett, 2012) ดังนี้ 1) ลักษณะส่วนบุคคล(Person) บุคลิกภาพของผู้เรียน มีเจตคติ ค่านิยม มีความสามารถที่จะควบคุมจัดการตนเองได้ 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้(Process) รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกสิ่งทีเื้อต่อการเรียนรู้ ทักษะการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ การวางแผน รูปแบบการสอน ทักษะด้านเทคโนโลยี การดำเนินการและสามารถประเมินผล 3) สภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้ (Context) มีความพร้อมด้านแหล่งข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักกระบวนการคิด การวางแผนการเรียนรู้ มีทักษะการลงมือปฏิบัติไปตามแผนและประเมินผลการเรียน ส่วน ขจิตา มัชฌิมา และคณะ (2564) ศึกษา พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา ได้แก่ ประสิทธิภาพแห่งตน การมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การสนับสนุนจากคนรอบข้าง และบรรยากาศทางสังคม ดังนั้นกิจกรรมที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนอาจจัดในลักษณะรายบุคคล รายกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนรับผิดชอบในการเรียน มีการจัดปัจจัยสนับสนุนและการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของนักศึกษาที่จะช่วยให้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดีขึ้น เช่น ทักษะการวางแผนการเรียน ทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ทักษะการประเมินตนเอง เป็นต้น

องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนแบบนำตนเอง มีทั้งในส่วนของผู้สอนและผู้เรียน (Knowles, 1975) ด้านผู้สอนจะต้องตระหนักถึงหลักการดังนี้ 1) เตรียมการเพื่อการเรียนรู้ 2) การสนับสนุนการเรียนรู้ 3) มีการร่วมกันเรียนรู้เป็นทั้งผู้สอนและผู้เรียน โดยใส่ใจความรู้สึก รู้ถึงปัญหาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และตอบสนองความคิดเห็นของผู้เรียน 4) การส่งเสริมพัฒนาการในฐานะบุคคล การมอบหมายงานควรคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน มีการสื่อสารสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน ยอมรับว่าผู้เรียนมีคุณค่า ให้อิสระผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็นและควรชี้แนะให้ผู้เรียนมีวินัยไปพร้อมกันด้วย ส่วนด้านผู้เรียนที่มีการเรียนรู้แบบนำตนเองนั้นมีคุณลักษณะที่สำคัญ 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) เข้าใจความแตกต่างของบุคคลในด้านความคิดและทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ 2) มีความคิดว่าตนเองมีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถควบคุมและนำตนเองได้ 3) มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน เพื่อให้บุคคลนั้นแสดงความคิดเห็นสะท้อนให้ผู้เรียนทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ การวางแผนเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 4) สามารถวิเคราะห์ถึงความต้องการในการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ 5) กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยเป็นจุดมุ่งหมายที่ประเมินผลสำเร็จได้ 6) เชื่อมความสัมพันธ์กับผู้สอน สามารถขอความช่วยเหลือขอคำปรึกษาได้ 7) สามารถแสวงหาบุคคลหรือแหล่งวิชาการได้อย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ต่าง ๆ 8) เลือกแผนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้โดยใช้ความคิดริเริ่ม ทักษะการวางแผนที่ดีและใช้แหล่งประโยชน์จากแหล่งวิชาการได้ และ 9) สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลและนำผลไปใช้ได้เหมาะสม นอกจากนี้ สเคเจอร์ (Skager, 1978 อ้างถึงใน จริยา ทรัพย์เรือง และคณะ, 2562) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะผู้เรียนในการนำตนเองมีลักษณะดังนี้ 1) เป็นผู้ที่ยอมรับตนเอง มีความคิดเชิงบวกต่อตนเอง 2) มีการวางแผนการเรียนรู้ ซึ่งมีทั้งการรู้ความต้องการของตนเอง มีการวางจุดมุ่งหมาย วางแผนปฏิบัติให้ถึงจุดหมาย 3) มีแรงจูงใจในตนเอง 4) สามารถประเมินตนเองได้ 5) มีความคิดเปิดกว้างต่อประสบการณ์ 6) มีความยืดหยุ่น และ 7) มีความเป็นตัวของตัวเองสามารถเลือกและตัดสินใจด้วยตนเองว่าการเรียนแบบใดเหมาะสม มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับได้

ความพร้อมในการการนำตนเอง (Self-directed Learning Readiness) เป็นความสามารถของผู้เรียนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีผู้พัฒนาเครื่องมือวัดหลากหลายตามหลักแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง องค์ประกอบความพร้อมในการนำตนเองในงานวิจัยทางการพยาบาลมีการพัฒนาเครื่องมือวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฟิชเชอร์ คิง และแทก (Fisher, M., King, J. & Taque, G., 2001) ได้พัฒนาเครื่องมือวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) การบริหารจัดการกับตนเอง 2) ความต้องการที่จะเรียนรู้ 3) การควบคุมตนเองต่อมา มณี อาภานันท์กุล และคณะ (2551) ได้พัฒนาเครื่องมือวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีองค์ประกอบของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองที่นำไปใช้ได้กับการศึกษาทุกสาขา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) คุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเอง 4) ความสามารถในการสืบค้นด้วยตนเอง และ 4) ความสามารถในการประเมินด้วยตนเอง ผู้เรียนที่มีความสามารถสูงในองค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบที่ 2 และ องค์ประกอบที่ 3 แสดงถึงความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูง จะประสบความสำเร็จในการเรียนด้วยตนเอง หากผู้เรียนมีความสามารถน้อยในองค์ประกอบด้าน

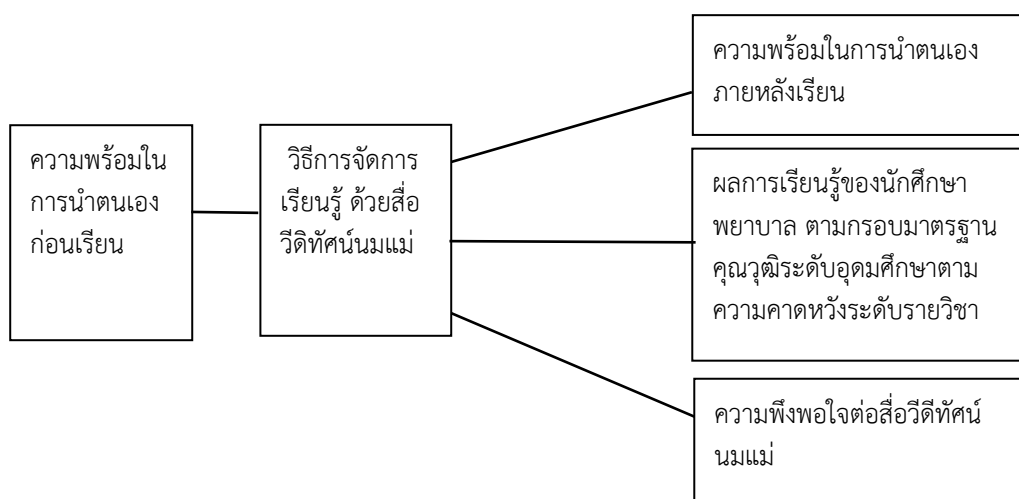
การสืบค้นและการประเมินตนเองของผู้สอนสามารถสนับสนุน ส่งเสริมประสิทธิภาพให้ผู้เรียนมีความสามารถเพิ่มขึ้นได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

ผลการวิจัยที่ผ่านมา นำแนวคิดการเรียนรู้โดยการนำตนเองและสื่อวีดิทัศน์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนช่วยให้นักศึกษามีการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มสูงขึ้นภายหลังเรียน (จริยา ทรัพย์เรือง และคณะ, 2562) และการใช้สื่อวีดิทัศน์ เป็นสื่อที่สามารถใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจสูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและผู้เรียนเกิดความพึงพอใจมากต่อนี้หาและประโยชน์ที่ได้รับ (สมักร อยู่ลอง, 2556) การใช้สื่อวีดิทัศน์ในกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองจึงเป็นวิธีการที่น่าสนใจในการนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพิ่มความสามารถด้านการนำตนเองในการเรียนรู้ของผู้เรียน การใช้สื่อวีดิทัศน์ในการสอนนักศึกษาให้เรียนรู้ด้วยตนเองควรมีการสำรวจความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาเพื่อใช้วางแผนการกำหนดเกณฑ์ข้อตกลง การสนับสนุน การติดตามดูแลการเรียนรู้ของนักศึกษาให้สามารถเรียนรู้ได้ผ่านเกณฑ์ที่ต้องการได้และมีการติดตามผลลัพธ์ของการเรียนรู้ ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ภายหลังการใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่ประกอบการเรียนการสอน

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาพยาบาลที่ศึกษาด้วยตนเองโดยวิธีใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่จะมีความพร้อมในการนำตนเองหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว (One Group Pretest-posttest Design) ดำเนินการวิจัยเก็บข้อมูล ระหว่างเดือน สิงหาคม 2566 ถึง ธันวาคม 2566

ประชากร/ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชานมแม่โภชนาการแห่งมวลมนุษย โดยเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed Learning) ซึ่งมีด้านความรู้และการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยใช้สื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อในการเรียนรู้ เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 63 คนจากประชากร

ทั้งหมด 89 คน โดยผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัยและเข้าร่วมการวิจัยอย่างสมัครใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ วิธีการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่ ซึ่งประกอบด้วย

1. สื่อวีดิทัศน์นมแม่ (Breastfeeding Videos) เป็นชุดวีดิทัศน์ความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้รับอนุญาตให้ใช้ในการเรียนการสอนและในการวิจัย วีดิทัศน์มีจำนวน 10 เรื่อง มีความยาวระหว่าง 4-14 นาที

ชื่อสื่อวีดิทัศน์	ความยาว (นาที)
1) บันได 10 ขั้นและ Code นม-YouTube	6:38
2) ประโยชน์ของนมแม่-YouTube	5:38
3) กายวิภาคศาสตร์-YouTube	14:16
4) การส่งเสริมบทบาทพ่อในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่-YouTube	11:46
5) การเตรียมความพร้อมให้นมแม่ด้านร่างกายและการประเมินที่สำคัญ-YouTube	4:44
6) การแก้ไขปัญหา หัวนมบอด แบน บวม-YouTube	10:03
7) การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะคลอด-YouTube	4:03
8) การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะหลังคลอด-YouTube	8:00
9) การประเมินการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่-YouTube	10:23
10) การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในคุณแม่ที่ทำงาน-YouTube	7:42

2. เอกสารแนบสื่อวีดิทัศน์ เป็นเอกสารความรู้จากสคริปต์วีดิทัศน์ เนื้อหาผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านนมแม่ก่อนการผลิตวีดิทัศน์

3. คำถาม (Quiz) สำหรับทดสอบความรู้รายหน่วยวีดิทัศน์ และชุดข้อสอบประเมินความรู้โดยรวม Pretest และ Posttest ชุดละ 20 ข้อ ผ่านการตรวจวิพากษ์โดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 3 ท่าน และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีความเหมาะสมตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปใช้

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามความพร้อมในการนำตนเอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาโดย มณี อาภานันท์กุล และคณะ (2551) มีค่าความเที่ยงตรง 0.97 และค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค 0.92 ประกอบด้วยข้อคำถาม 31 ข้อ 5 องค์ประกอบ คือ ด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง คุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเอง ความสามารถในการสืบค้นด้วยตนเองและ ความสามารถในการประเมินด้วยตนเอง ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค 0.96 ก่อนนำไปใช้

2. แบบสอบถามผลการเรียนรู้จากการเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์นมแม่ เป็นผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ตามความคาดหวังระดับรายวิชา ระดับผลการเรียนรู้ตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยคำถาม 20 ข้อ ด้านคุณธรรม จริยธรรม 5 ข้อ ด้านความรู้ 11 ข้อ ด้านทักษะทางปัญญา 1 ข้อ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 1 ข้อ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2 ข้อ ผ่านการวิพากษ์ข้อสอบโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ 3 ท่าน ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ ได้ค่า IOC = .93

3. แบบสอบถามความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อสื่อวีดิทัศน์ ผู้วิจัยศึกษาและสร้างขึ้น ระดับความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนจากสื่อวีดิทัศน์ จำนวน 10 ข้อ ตรวจสอบความตรงและความเหมาะสมของภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ ได้ค่า IOC = 1

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

โครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองจาก คณะอนุกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เลขหนังสือรับรองที่ SDU-RDI-HS-2023-022 นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานี้แต่ไม่ได้เข้าร่วมในการวิจัยยังคงได้รับความรู้จากสื่อวีดิทัศน์นมแม่และการทำแบบทดสอบความรู้ด้านการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพื่อให้ได้รับความรู้เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เปิดรายวิชาอธิบายให้นักศึกษารับทราบ และเข้าใจถึงการเรียนการสอนแบบเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยการเรียนรู้จากวีดิทัศน์นมแม่ ขออาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความพร้อมในการนำตนเอง ทำ Pretest วัดความรู้ด้านนมแม่ ก่อนเริ่มเรียน

2) ให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการสอน โดยใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่และเอกสารเนื้อหาของวีดิทัศน์นมแม่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศออนไลน์ของมหาวิทยาลัย ภายหลังการดูสื่อวีดิทัศน์แต่ละเรื่อง กำหนดให้นักศึกษาทำแบบทดสอบความรู้ในเรื่องนั้น ๆ โดยทำซ้ำได้ จนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80%

3) ระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเองจากวีดิทัศน์ อาจารย์ให้คำปรึกษา ติดตามความก้าวหน้า ช่วยเหลือเพิ่มเติมตามความต้องการของผู้เรียน

4) ภายหลังศึกษาโปรแกรมสื่อวีดิทัศน์ด้วยตนเองเสร็จสิ้น ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความพร้อมในการนำตนเองแบบสอบถามผลการเรียนรู้ต่อการเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์นมแม่และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลความพร้อมในการนำตนเองด้วย Paired Sample T-test (Dependent T-test) วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ผลการเรียนรู้ต่อการเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์นมแม่ผลการเรียนรู้ต่อการเรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์นมแม่ความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยตนเองทางสื่อวีดิทัศน์นมแม่ (วัตถุประสงค์ที่ 1) พบว่า ความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาก่อนเรียนมีระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.52) พร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาหลังเรียนมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.39) การศึกษาคำประกอบของความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาก่อนเรียนด้านความสามารถในการประเมินด้วยตนเองมีระดับมากที่สุด ส่วนด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านคุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเองและด้านความสามารถในการสืบค้นด้วยตนเอง พบว่ามีระดับมาก หลังเรียนความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษามีคะแนนเพิ่มขึ้น 4 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านคุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเองและด้านความสามารถในการสืบค้นด้วยตนเอง คะแนนสูงขึ้นจากระดับมากเป็นระดับมากที่สุด 2 ด้าน ด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและด้านความสามารถในการสืบค้นด้วยตนเอง ส่วนด้านความสามารถในการประเมินด้วยตนเองระดับมากที่สุดทั้งก่อนและหลังเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยตนเองทางสื่อวีดิทัศน์นมแม่

รายการประเมิน	ก่อน		หลัง	
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD
ความพร้อมในการนำตนเอง ของนักศึกษา (รวม)	4.18	0.52	4.53*	0.39
1. ด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.08	0.55	4.57*	0.41
2. ด้านคุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.06	0.66	4.48	0.46
3. ด้านความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเอง	4.30	0.54	4.50	0.48
4. ด้านความสามารถในการสืบค้นด้วยตนเอง	4.23	0.60	4.51*	0.50
5. ด้านความสามารถในการประเมินด้วยตนเอง	4.70*	0.35	4.64*	0.46
*ความพร้อมในการนำตนเองระดับมากที่สุด				

การเปรียบเทียบความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาระหว่างก่อนและหลังเรียน พบว่า ความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาภายหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ การเปรียบเทียบองค์ประกอบของความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษามี 4 องค์ประกอบที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น พบว่า เป็นด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านคุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเองและด้านความสามารถในการสืบค้นด้วยตนเอง โดยมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ส่วนองค์ประกอบด้านความสามารถในการประเมินด้วยตนเองพบว่าคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยตนเองทางสื่อวีดิทัศน์นมแม่

รายการประเมิน	ก่อน		หลัง		t	P
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
ความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษา (รวม)	129.5	12.01	140.5	16.14	5.38**	.000
1. ด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	53.04	7.17	59.39	5.29	6.30**	.000
2. ด้านคุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง	28.44	4.64	31.36	3.22	5.21**	.000
3. ด้านความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเอง	21.47	2.72	22.49	2.39	3.11**	.002
4. ด้านความสามารถในการสืบค้นด้วยตนเอง	12.70	1.79	13.52	1.51	3.63**	.001
5. ด้านความสามารถในการประเมินด้วยตนเอง	13.84	1.48	13.92	1.38	0.34	.73
** P < .01						

2. ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาภายหลังการศึกษาด้วยตนเองผ่านวีดิทัศน์นมแม่ (วัตถุประสงค์ที่ 2) พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีผลลัพธ์การเรียนรู้โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ย ≥ 4.51 อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเรียนรู้แต่ละด้านของมาตรฐานคุณภาพการศึกษา 5 ด้าน พบว่าทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ย ≥ 4.51 อยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นด้านผลการเรียนรู้ของนักศึกษาภายหลังการศึกษาด้วยตนเองผ่านสื่อวีดิทัศน์นมแม่

รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD
ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา (รวม)	4.62	0.43
1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.63	0.43
2. ด้านความรู้	4.63	0.44
3. ด้านทักษะทางปัญญา	4.58	0.59
4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.63	0.52
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.52	0.59

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อสื่อวีดิทัศน์ และที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่ (วัตถุประสงค์ที่ 3) พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์โดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, $SD = 0.40$) นักศึกษาให้คะแนนความพึงพอใจสูงสุดในเรื่องวีดิทัศน์มีเนื้อหาความรู้ด้านนมแม่ที่นำเสนอเข้าใจง่าย ($\bar{x} = 4.74$, $SD = 0.44$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์นมแม่ของนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์

รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD
ความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลต่อสื่อวีดิทัศน์นมแม่ (รวม)	4.67	0.40
1. เนื้อหาความรู้ด้านนมแม่ที่นำเสนอเข้าใจง่าย	4.74	0.44
2. ความเหมาะสมของระยะเวลากับเนื้อหาความรู้นมแม่	4.71	0.46
3. ความเหมาะสมและชัดเจนของภาพ เสียงและเนื้อหา	4.71	0.46
4. ความเหมาะสมในการจัดลำดับการนำเสนอเนื้อหา	4.69	0.46
5. สื่อมีความน่าสนใจในการนำเสนอความรู้ด้านนมแม่	4.55	0.50
6. สื่อสามารถถ่ายทอดและสื่อสารให้เกิดความเข้าใจได้	4.63	0.52
7. สื่อสามารถสร้างความรู้และประสบการณ์ได้โดยตรง	4.61	0.49
8. สามารถทบทวนความรู้ในบทเรียนจากสื่อวีดิทัศน์นมแม่ได้ด้วยตนเอง	4.71	0.46
9. หลังจากดูสื่อวีดิทัศน์นมแม่แล้วมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น	4.68	0.47
10. วีดิทัศน์นมแม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ประกอบในการเรียนการสอน	4.66	0.48

นักศึกษาแสดงความคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดว่าชอบการสอนแบบนี้มาก ทำให้สามารถวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เลือกเวลาศึกษได้ด้วยตนเองได้ ดูวิดีโอซ้ำได้ตามต้องการ วิดีโอมีความน่าสนใจมีความยาวเหมาะสมและการมีข้อคำถามให้ตอบหลังดูแต่ละคลิปวิดีโอเป็นสิ่งที่ดีมาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาความพร้อมในการนำตนเอง ผลการใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่ที่มีต่อผลการเรียนรู้และความคิดเห็นด้านความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์นมแม่ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 ในรายวิชานมแม่โภชนาการแห่งมวลมนุษยชาติ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ศึกษาความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลก่อนเรียน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่ คะแนนความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลก่อนเรียนพบว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 มีระดับความพร้อมในการนำตนเองโดยรวมมีค่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.52) ซึ่งการเรียนการสอนแบบเชิงรุกให้นักศึกษาพยาบาลได้ทำกลุ่มอภิปรายมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมีการลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองตั้งแต่เข้าเรียนในหลักสูตร นักศึกษาจึงมีความสามารถในการนำตนเองมากขึ้น นักศึกษาพยาบาลจึงมีคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับสูงซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของ บุศรินทร์ ผัดวง และสุภาภรณ์ อุดมลักษณ์ (2556) ที่พบว่าความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยบรมราชชนนี นครลำปาง มีระดับสูง ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.57) เช่นเดียวกับการศึกษาของ ไพรินทร์ สุคนธ์ตระกูล และคณะ (2562) ที่นักศึกษามีคะแนนการรับรู้ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับสูง ด้านองค์ประกอบของความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลก่อนเรียนพบว่ามีความพร้อมในการนำตนเองระดับมากถึงมากที่สุดนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 จึงเป็นกลุ่มที่มีความสามารถสูง มีความรับผิดชอบสูง พร้อมต่อการใช้รูปแบบวิธีการสอนแบบนำตนเอง

2. การเปรียบเทียบความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลก่อนเรียน และหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่เป็นวิธีการสอนให้นักศึกษารับผิดชอบเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการวิจัยพบว่า คะแนนความพร้อมในการนำตนเองโดยรวมภายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$ ($t = 5.38$, $p = .000$) อภิปรายได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในการเรียนแบบผู้ใหญ่เชิงรุกในมิติกระบวนการ (Process) โดยใช้แนวคิดการนำตนเอง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่ และการตอบคำถามทดสอบความรู้ด้วยตนเองสามารถใช้ได้กับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 เป็นวิธีการที่ได้ผลดีในการพัฒนาความสามารถในการนำตนเองของนักศึกษาให้เพิ่มสูงขึ้นได้ สอดคล้องกับเกียรติกำจร กุศล และทัศน์ศรี เสมิยนเพชร (2558) ที่พบว่า ความสามารถในการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองภายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยให้นักศึกษาเรียนรู้แบบชี้นำตนเองโดยการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ การมีเอกสารสำหรับอ่านประกอบเป็นสิ่งสนับสนุนที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับสื่อวีดิทัศน์เป็นสิ่งช่วยเอื้ออำนวยให้นักศึกษาพยาบาลทำให้ศึกษาเพิ่มเติมได้ด้วยตนเองได้สะดวกสอดคล้องกับการศึกษา พบว่านักศึกษาพยาบาลที่เรียนด้วยการนำตนเองวิธีออนไลน์ต้องการเอกสารความรู้แบบโน้ตย่อมากกว่าสื่ออื่นที่เป็นหนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Kunjukunju, A., Ahmad, A., & Yusof, P., 2022) ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่ที่ส่งผลเพิ่มความพร้อมในการนำตนเอง ดังนั้นรูปแบบจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่จึงใช้ได้ในมิติกระบวนการ (Process) ซึ่งเป็นจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้เรียนแบบนำตนเอง (Candy, 1991) สามารถใช้จัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งให้นักศึกษาพยาบาลได้รับความรู้ด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในรายวิชา และมีความสามารถมากขึ้นในการเรียนรู้โดยนักศึกษาเป็นผู้นำตนเองได้

เปรียบเทียบแต่ละองค์ประกอบผลการศึกษา พบว่า คะแนนความพร้อมในการนำตนเองหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < .01$ ในด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านคุณลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านความสามารถในการบริหารจัดการด้วยตนเองและด้านความสามารถในการสืบค้นด้วยตนเอง แต่ในด้านความสามารถในการประเมินด้วยตนเอง พบว่า ก่อนเรียนและหลังเรียนไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่าจากตารางที่ 1 ความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลปีที่ 2 ด้านความสามารถในการประเมินด้วยตนเองก่อนเรียนมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, SD = 0.35) กระบวนการพัฒนาความสามารถด้านนี้ในนักศึกษาที่มีระดับสูงที่สุดอยู่แล้วและในการจัดการเรียนรู้ไม่มีกิจกรรมกลุ่มที่มีแสดงความคิดเห็น การสะท้อนคิด จึงไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในบุคคลหลังเรียน

3. การศึกษาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลภายหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่ ผลการศึกษานักศึกษาพยาบาลมีความคิดเห็นด้านผลการเรียนรู้ตามมาตรฐาน TQF ของรายวิชาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, SD = 0.44) รายด้านของผลการเรียนรู้ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x} = 4.63$, SD = 0.43) 2) ด้านความรู้ ($\bar{x} = 4.63$, SD = 0.44) 3) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{x} = 4.58$, SD = 0.59) 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 4.63$, SD = 0.52) และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x} = 4.52$, SD = 0.59) อภิปรายได้ว่าการใช้สื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อที่น่าสนใจและเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง ผลของการใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่ในการเรียนการสอนด้วยการนำตนเอง ส่งผลต่อผลการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลในระดับสูง สอดคล้องงานวิจัยของ ศรีสุนทรา เจริมวรพิพัฒน์ และคณะ (2566) ศึกษาผลการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ในนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 ในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อวางแผนจำหน่ายก่อนกลับบ้านของผู้ป่วยที่ใส่ท่อหลอดคอและผู้ป่วยดูแล พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความรู้และความมั่นใจในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม และคะแนนของกลุ่มทดลองหลังเรียนมีคะแนนความรู้และความมั่นใจสูงกว่าก่อนเรียน เช่นเดียวกับ สุวัจฉา น้อยแนม และคณะ (2564) ที่ศึกษาประสิทธิภาพของการใช้สื่อวีดิทัศน์เรื่องการตรวจประเมินสภาพท่าผู้ป่วยที่เป็นเบาหวาน พบว่า ช่วยเพิ่มความรู้และความมั่นใจของนักศึกษาพยาบาล การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ พบว่า ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้มากขึ้น (เบญญาภา ธิติมาพงษ์ และนัจญวานิยมเดชา, 2565) ในส่วนของเนื้อหาที่เป็นองค์ประกอบของวีดิทัศน์แต่ละชุดเป็นสาระที่มีความสำคัญทำให้เกิดผลการเรียนรู้ในระดับสูง เช่น วีดิทัศน์นมแม่มีในส่วนของกฎหมายที่ปกป้องสิทธิของทารกในการได้รับนมแม่ที่บุคลากรทางการแพทย์ต้องมีความ และตระหนักในการนำไปปฏิบัติ มีความรู้เข้าใจง่าย ถูกต้อง ผ่านการตรวจคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว การคำนวณเชิงตัวเลขในหน่วยที่มีการประเมินประสิทธิภาพการให้นมแม่ ส่วนของการตอบข้อคำถาม Pretest-Posttest และการตอบคำถามหลังศึกษาวีดิทัศน์แต่ละชุด โดยกำหนดเกณฑ์ผ่านอย่างน้อย 80% สามารถศึกษาจากวีดิทัศน์ซ้ำได้ ศึกษาจากเอกสารเพิ่มเติมได้ การตอบคำถามสามารถทำซ้ำได้จนผ่าน หรือได้คะแนนอย่างนี้นักศึกษาพอใจ ส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจในการเรียนรู้เพิ่มเติมได้เองจนเกิดความรู้ความเข้าใจ ทำให้ผลการเรียนรู้มากขึ้น ด้วยรูปแบบที่ให้อูวีดิทัศน์และทำการทดสอบความรู้ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศออนไลน์ของมหาวิทยาลัย คลิปวีดิทัศน์ Link กับYouTube นักศึกษาจึงได้ผลการเรียนรู้ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาลจึงมีผลการเรียนรู้หลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่มีระดับมากที่สุดทุกด้านของมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

4. การศึกษาความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์นมแม่ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 พบว่า มีระดับความคิดเห็นความพึงพอใจโดยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, SD = 0.40) และความพึงพอใจรายข้อมีระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วงเท่ากับ 4.55-4.74 ระดับความคิดเห็นความพึงพอใจแสดงว่าสื่อวีดิทัศน์นมแม่ที่ใช้เป็นสื่อที่มีคุณภาพส่งผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษาต่อวีดิทัศน์นมแม่ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีสุนทรา เจริมวรพิพัฒน์ และคณะ (2566) ที่มีการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 ในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อวางแผนจำหน่ายก่อนกลับบ้านของผู้ป่วยที่ใส่ท่อหลอดคอและผู้ป่วยดูแล ซึ่งพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์ในระดับสูง เช่นเดียวกับ สุวัจฉา น้อยแนม และคณะ (2564) ที่พบว่า การใช้สื่อวีดิทัศน์เรื่องการประเมินสภาพท่าผู้ป่วยที่เป็นเบาหวานส่งผลต่อความพึงพอใจต่อสื่อวีดิทัศน์ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.77$, SD = 0.40) เห็นได้ว่านักศึกษาพยาบาลเกิดความพึงพอใจต่อวีดิทัศน์ในระดับมากที่สุด ดังนั้นการใช้สื่อวีดิทัศน์นมแม่ในการสอนด้วยวิธีให้นักศึกษานำตนเองจึงเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ได้ผลดี เหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากผลการศึกษา เปรียบเทียบความพร้อมในการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 ที่ได้รับวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ทำให้นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 มีความพร้อมในการนำตนเองเพิ่มสูงขึ้น ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาตามความคาดหวังของรายวิชาระดับมากที่สุดและความพึงพอใจต่อวีดิทัศน์นมแม่มีระดับมากที่สุด เสนอแนะว่าควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ต่อไปในรายวิชานมแม่โภชนาการแห่งมวลมนุษย์ โดยควรเพิ่มในเรื่องการสะท้อนคิดเพื่อให้นักศึกษามีการประเมินตนเองในกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและผลลัพธ์มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาพบว่าภายหลังการศึกษาคจากวีดิทัศน์ นักศึกษามีผลการเรียนรู้ในระดับสูง จึงเสนอให้นำแนวคิดการนำตนเองในการเรียนรู้ไปใช้ศึกษาวิจัยในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล โดยคัดเลือกวีดิทัศน์ที่เกี่ยวกับความรู้การส่งเสริมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะหลังคลอดและการประเมินการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไปใช้ในการเรียนการสอนและศึกษาความสามารถในการวิเคราะห์กรณีศึกษาและวางแผนการพยาบาลของนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติกำจร กุศล และทัศนศรี เสมียนเพชร. (2558). ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองโดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญญาเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2567 จาก <https://cte.wu.ac.th/backEnd/myfile/attReportResearch/2557/AsstProfDr%20Kiatgamjorn%20Kusol.pdf>
- ขจิตา มัชฌิมาและคณะ. (2564). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์. 16(1), 15-30.
- จริยา ทรัพย์เรือง พัทธี รัศมีแจ่ม และวนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย. (2562). ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบนำตนเองเพื่อสร้างศักยภาพการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลทางคลินิก: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2567 จาก <https://has.hcu.ac.th/jspui/handle/123456789/1240>
- มณี อาภานันท์กุล รุจิเรศ ธนรักษ์ และยุวดี ภาษา. (2551). การพัฒนาเครื่องมือวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาลไทยระดับปริญญาตรี. วารสารสภาการพยาบาล, 2(2), 52-69.
- เบญญาภา ธิติมาพงษ์ และนัจญวรา นิยมเดชา. (2565). การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์เรื่อง การคุมกำเนิด. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์, 42(2), 23-33.
- บุศรินทร์ ผัดวัง และสุภาภรณ์ อุดมลักษณ์. (2556). ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง. วารสารการพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 21(2), 74-84.
- ไพรินทร์ สุคนธ์ตระกูล ปราณี ป้องเรือ และหัตถรวง ปุญญทลิ่งค์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลในความพร้อมของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความพร้อมในการทำงานกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ในการเรียน วิชาการพยาบาลมารดา-ทารกและการผดุงครรภ์. รามาธิบดีพยาบาลสาร, 25(2), 195-207.
- ศิวพร อึ้งวัฒนา สุกฤตา ใจชมชื่น และ วิลาวลัย เตือนราชภูร์. (2565). การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการตรวจร่างกายตามระบบต่อทักษะปฏิบัติและความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล. พยาบาลสาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 49(2), 112-127

- ศรีสุนทรา เจริมวรพิพัฒน์ ลฎาภา ดีโมล์ และศิริพร ชุนฉาย. (2566). ผลการเรียนรู้โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ต่อความรู้ ความมั่นใจและความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่สองในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อวางแผนจำหน่ายก่อนกลับบ้านของผู้ป่วยที่ใส่ท่อหลอดคอและผู้ป่วยดูแล. วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล, 39(2), 147-160.
- สมัคร อยู่ลอง. (2556). การพัฒนาวีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการเป็นผู้ดำเนินรายการและวิทยากรรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวัจนาน น้อยแนม กมลรัตน์ กิตติพิมพานนท์ ผจงจิต ไกรถาวร และธิดา ทองวิเชียร. (2564). ประสิทธิภาพของการใช้สื่อวีดิทัศน์เรื่องการตรวจประเมินสภาพเท้าผู้ที่เป็นเบาหวานต่อความรู้ ความมั่นใจและความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล. รามาธิบดีพยาบาลสาร, 27(3), 402-414.

References

- Brockett, R.G., & Hiemstra, R. (1991). **Self-directed in Adult learning: Perspective on Theory, research, and practice.** New York: Routledge.
- Candy, P. C. (1991). **Self-directed for lifelong Learning: A comprehensive Guide to theory and practice.** San Francisco: Jossey-Bass, CA, USA.
- Fisher, M., King, J. & Taque, G. (2001). Development of self-directed learning readiness scale for nursing education. **Nurse Education Today, 21**, 516-525.
- Hiemstra, R. & Brockett. R.G. (2012). **Reframing the meaning of Self-directed learning: An updated modeltt.** Retrieved on Jine 5, 2024 from <https://newprairiepress.org/cgi/viewcontent.cgi?article=3070&context=aerc>.
- Knowles, M.S. (1975). **Self-directed Learning: A guide for learners and teachers.,** New York: Association Press.
- Kunjukunju, A., Ahmad, A., & Yusof, P. (2022). Self-directed learning skills of undergraduate nursing students. **Enfermeria Clinica, 33**(2), 15-19.

ผู้เขียน

อารียา เตชะไมตรีจิตต์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ

เลขที่ 204/3 ถนนสีรินธร เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

email: areeya_tec@dusit.ac.th, areeyashop228@gmail.com

